

Könyvtári trendjelentések 2.

A KÖNYVTÁRI HÁLÓZAT

2015–2021

TARTALOM

1. Jogszabályi háttér	1
2. Adatszolgáltatók, könyvtárak és könyvtári ellátási pontok	1
3. A könyvtári szolgáltatási pontok száma nyilvánosságuk szerint.....	2
4. A könyvtári szolgáltatási pontok száma főbb gazdálkodásuk jellege szerint	3
5. A könyvtári szolgáltatási pontok száma a fenntartó jogállása szerint	3

A *Könyvtári hálózat* című riportban az országos könyvtári statisztika adatai alapján mutatjuk be a Magyarországon működő könyvtárak, illetve könyvtári szolgáltatási pontok számának 2015 és 2021 közötti változását nyilvánosságuk, gazdálkodásuk jellege, valamint fenntartójuk jogállása szerint.

1. JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

Magyarországon a könyvtárügyet a *muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről* szóló, 1997. évi CXL. törvény szabályozza.¹ A törvény szabályozza a nyilvános könyvtári ellátás működésének feltételeit, a települési és megyei könyvtári ellátást, a regionális szinten koordináló szereppel bíró, megyei hatókörű városi könyvtárak együttműködését, a megyei hatókörű városi könyvtári és a nemzeti könyvtári szerepkört, a tudományos és szakkönyvtári ellátást, a könyvtári információ- és tartalomszolgáltatás megszervezését és fejlesztését, valamint a tevékenységhez tartozó finanszírozási források körét.

A könyvtárak főbb típusai az 1997. évi CXL. törvény alapján kerültek meghatározásra, az altípusok elkülönítését pedig a *Könyvtári trendjelentések 1. – A könyvtárstatisztikai módszertan* című riport tartalmazza. A fenntartó jogállása a könyvtári szolgáltatási pont finanszírozójára utal, vagyis arra, hogy a könyvtár műkö-

déséhez szükséges pénzeszközöket ki biztosítja. Ebből a szempontból megkülönböztetjük a központi költségvetés, az önkormányzatok, a közintézmények, a köztisztviselők, az egyházak, az alapítványok és egyesületek, továbbá a magánvállalkozások által fenntartott könyvtárakat.

A nyilvánosság² meghatározását az 1997. évi CXL. törvény III. rész I. fejezet tartalmazza. Eszerint a nyilvános könyvtár alapkövetelménye többek között, hogy mindenki által használható és megközelíthető; rendelkezik kizárólag a könyvtári szolgáltatások céljaira alkalmas helyiséggel; rendszeresen, a felhasználók többsége számára megfelelő időpontban nyitva tart; könyvtári szakembert alkalmaz; helyben nyújtott alapszolgáltatásai ingyenesek; és részt vesz a kulturális alapellátás kiterjesztésében. A nyilvánossági kritérium teljesítése alapján beszélhetünk nyilvános és nem nyilvános könyvtárakról.

2. ADATSZOLGÁLTATÓK, KÖNYVTÁRAK ÉS KÖNYVTÁRI ELLÁTÁSI PONTOK

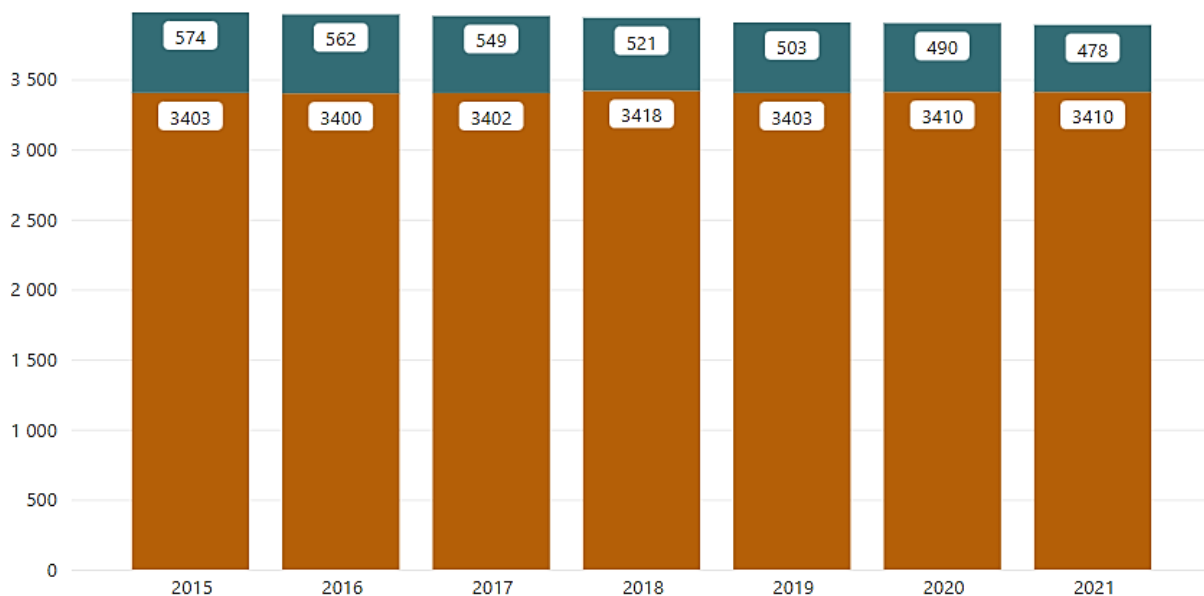
A 2021. évi országos könyvtári statisztikai adatgyűjtés során 3 889 adatlapot rögzítettek, amely darabszám nagyságrendileg megegyezik és illeszkedik az elmúlt öt év enyhén csökkenő tendenciájába. A 3 889 darab könyvtári szolgáltatási pont közül 2021-ben 478 szakkönyvtár, 3 410 közkönyvtár, 1 pedig nemzeti könyvtár (1. ábra).

¹ <https://njt.hu/jogszabaly/1997-140-00-00.56>

² <https://njt.hu/jogszabaly/2017-379-20-22.2>

A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása

Könyvtártípus ● közkönyvtár ● nemzeti könyvtár ● szakkönyvtár

1. ábra: A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása

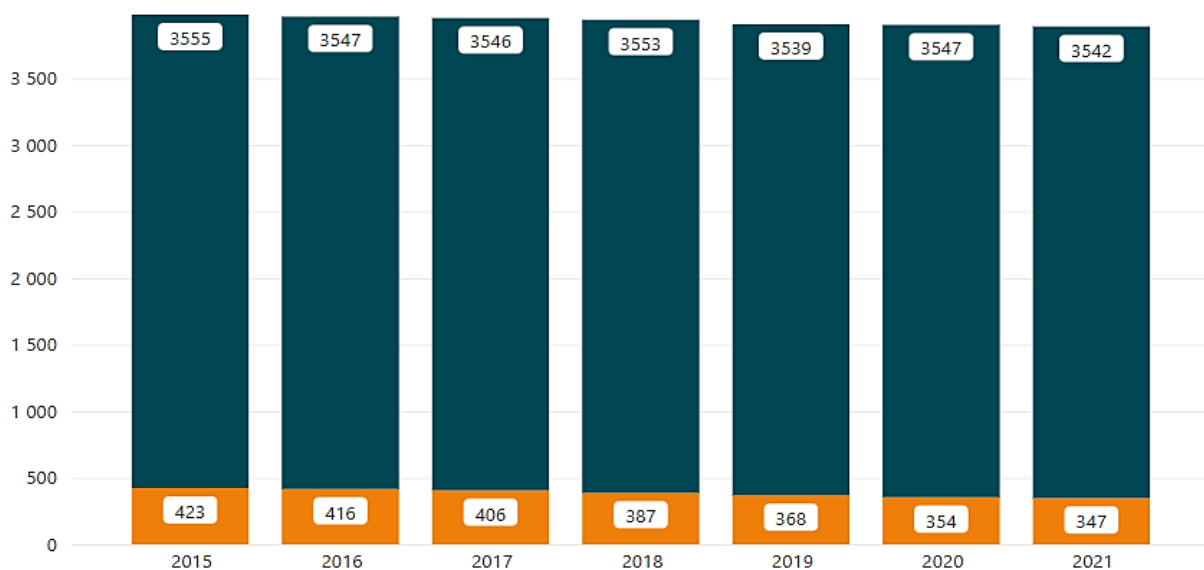
3. A KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA NYILVÁNOSSÁGUK SZERINT

A nyilvános könyvtári szolgáltatási pontok száma gyakorlatilag nem változott 2015 és

2021 között, így ebben az időszakban nagyjából 90 százalékát tették ki az összes könyvtári szolgáltatási pontnak (2. ábra).

A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása nyilvánosság szerint

Nyilvánosság ● nem nyilvános ● nyilvános

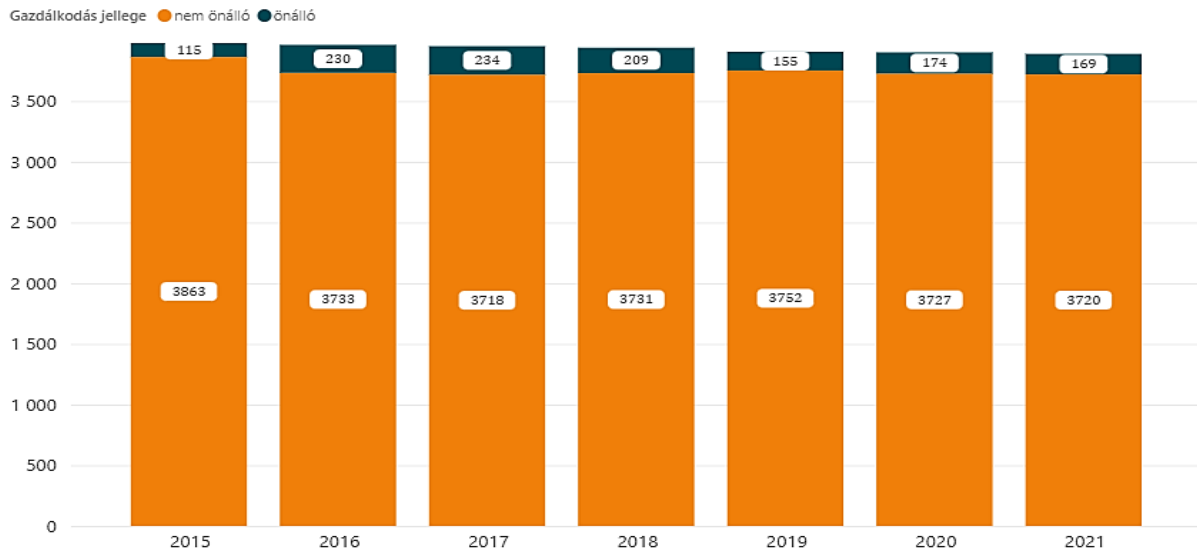

2. ábra: A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása nyilvánosság szerint

4. A KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA FŐBB GAZDÁLKODÁSUK JELLEGE SZERINT

2021-ban a 3 889 könyvtári szolgáltatási pont közül gazdálkodását tekintve mindössze 169 volt önálló a 3 720 nem önállóval szemben (3. ábra).

A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása a gazdálkodás jellege szerint

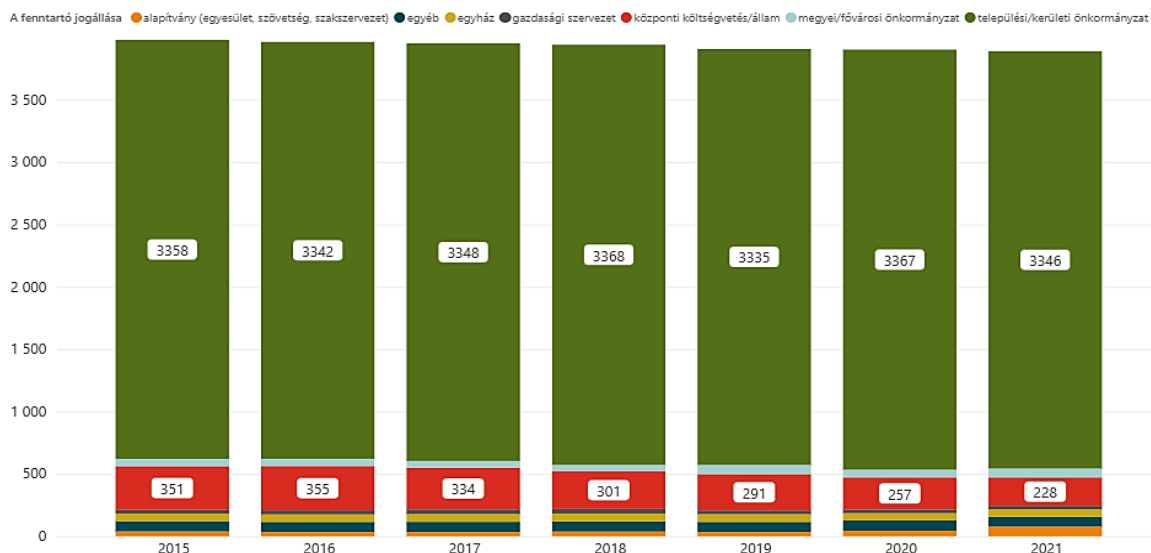
3. ábra: A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása a gazdálkodás jellege szerint

5. A KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA A FENNTARTÓ JOGÁLLÁSA SZERINT

A magyarországi könyvtári hálózat legjelentősebb fenntartói a települési önkormányzatok,

amelyek 2021-ben 3 346 könyvtári szolgáltatási pontot (86%) finanszíroztak (4. ábra). A települési önkormányzatok mellett az állami központi költségvetés is jelentős szerepet vállal e tekintetben, ami 228 könyvtári szolgáltatási pont (5,8%) fenntartását biztosítja.

A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása a fenntartó jogállása szerint

4. ábra: A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása a fenntartó jogállása szerint

KÉSZÍTETTE

Nagy Andor

OLVASÓSZERKESZTŐ

Szabó Piroska

FELELŐS KIADÓ

Szüts Etele
igazgató
Könyvtári Intézet

A KÉZIRAT LEZÁRÁSA

2022. november 15.

2015–2021 (2022. évi szám)

ISSN 2939-7405

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

KÖNYVTÁRI INTÉZET